

ՀԱՅՈՑ ՆՈՒԻՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՎՃՈՌՆԵՐԸ

Հայ Առաքելական Եկեղեցին պատմական զանազան պարագաներու բերումով, պատմութեան մէջ ուսեցած է մէկէ աւելի նուիրապետական աթոռներ, այսինքն՝ Եկեղեցական բարձրագոյն իշխանութիւններ, որոնք հովուած են հայ ժողովուրդը աշխարհագրական տարբեր շրջանակներու մէջ:

Ներկայիս հայ Եկեղեցին ուսի 4 նուիրապետական աթոռներ:

1.- Կաթողիկոսութիւն Ամենայն Հայոց, որուն առաջին կաթողիկոսը աւանդաբար կը նկատուի Ս. Թադէոս Առաքեալ, իսկ քրիստոնեութիւնը պետական կրօն հռչակուելին ետք՝ Գրիգոր Լուսաւորիչը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան նստավայրն է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը:

2.- Կաթողիկոսութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, իիմսադրուած է 1446-ին, Կիլիկիոյ Սիս քաղաքին մէջ, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան նախկին նստավայրն էր: 1921 Ղեկտեմբերին Սիսը դադրեցաւ աթոռանիստ ըլլալէ 1930-ին աթոռանիստ կը դառնայ Անթիլիասը, Լիբանան:

3.- Կոստանդնուպոլիսոյ Պատրիարքարան, որ Մուհամմետ Բ. Ֆաթեհի իրամանագրով 1461 թուականին կը հաստատուի իբրեւ ամբողջ Օսմանեան կայսրութեան հոգեւոր գլխաւոր կեդրոնը: Այժմ՝ ան Թուրքիոյ հայոց հոգեւոր կեդրոնը կը հանդիսանայ:

4.- Երուսաղեմի Պատրիարքարան, Երուսաղեմի մէջ հայոց վանքը գոյութիւն ունեցած է քրիստոնեութեան առաջին դարերէն: Ե. դարուն արաքսերու իշխանութեան հաստատումն ետք Աբրահամ Եպիսկոպոսին կը տրուի յունաց պատրիարքարանին համազօր իշխանութիւն:

Թիւր Պատրիարքեաթ՝ Ռիթա Կաղեցւա-Տիքոնիքւն
Նազրաքարեաթ՝ Ռաֆահ Քէօհօւն

ԻՆՉՈ՞Ւ ԺԱՄԸ ԿԸ ՓՈԽԵՆՔ ԱՄԷՆ ԶՄԵՌ

Յոկտեմբերի վերջաւորութեան մենք մեր ժամացոյցները մեկ ժամ ետ կը տա-
նիսք: Ահա թէ ինչո՞ւ:

Օրերը նուազ երկար էն, աւելի շուտ կը մթնեայ

Որովհետեւ երկրագունդը իր առանցքին վրայ հակած է: Յիւսիսային կիսագունդը
21 Յունիսին սկսեալ ամէն օր աւելի քիչ ժամանակ լոյս կը ստանայ:

Յոկտեմբերին սկսեալ, կեսօր ետք արդէն կը մթնեայ, մարդիկ լոյսերը շատ կանուխ
կը վառեն եւ ելեկտրականութիւն աւելի կը սպասեն: Յետեաբար 1975 թուականին տրուեցաւ
ժամերը փոխելու որոշումը՝ մեր կեանքի կշռոյթը բնական լուսաւորումին յարմարցնելու եւ
յատկապես ուժանիւթիւն նայողութիւն ընելու համար:

Չմերնային ժամով մենք մեկ ժամ աւելի կը բնանակը

Առաջին գիշերը մենք մեկ ժամ քուն կը շահինք: Սակայն երեմմ մանուկները ժամի այս
փոփոխութենեն կը խանգարուին, եւ անոնք քանի մը օրուան պէտք կ'ունենան այս նոր
կշռոյթին վարժուելու համար:

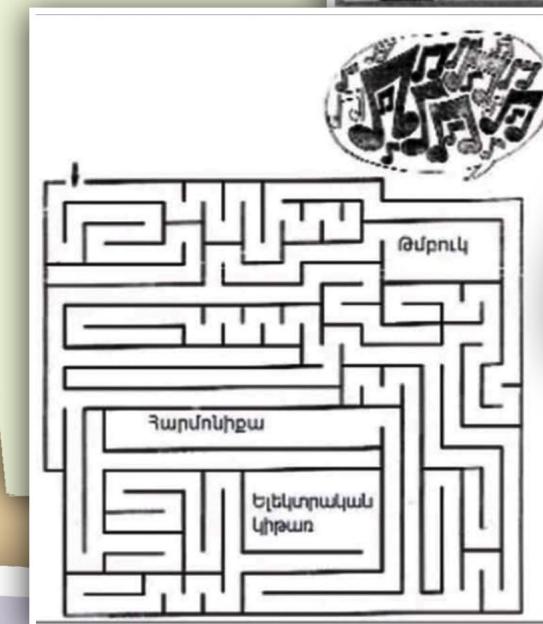
Յանրային վայրերը, ինչպէս նաեւ կայարանները առտուան ժամը երեքը կը սպասեն՝
բոլորը միասին իրենց ժամերը փոխելու համար, երթեւեկի խանգարում չստեղծելու
նպատակով:

Գիտեի՞ր, թէ...

Արեւադարձային շրջաններու երկիրները ժամ չեն փոխեր, որովհետեւ անոնք կը գըտ-
նուին հասարակածին մօտ: Յոն ցերեկը եւ գիշերը միշտ նոյն տեւողութիւնը ունին:

Կրնա՞ն գտնել եր-
կու պատկերներուն
միշեւ գոյութիւն ունե-
ցող տասը տարբերու-
թիւնները:

Ո՞րն է աշխարհի ամէն ամէնէն
շատ ծախուած երածշտական գոր-
ծիքը:

Ամրան արձակուրդին քեսապ գացած էինք, Ծաղկաձորի մեր ամարանցային տունը: Երկու եղբայրներս գործի պատճառով հալեպ մնացած էին: Հայրս ու մայրս իրենց գործերով զբաղուած էին, իսկ ես յաճախ մինակ կը զգայի:

Մեր պարտեզի ծառերը շրելը ինծի համար հաճելի զբաղում մըն էր: Այդ օր շրտութի գործը արագ վերջացուցի: Կեսօր էր: Եղբայրներուս որսի հրացանը պատն կախուած էր: Վերցուցի ու դուրս ելայ:

- Ո՞ւր կ'երթաս այս տաքուն,- հարցուց մայրս:
- Զիչ մը կը պտտիմ՝ կը վերադառնամ,- պատասխանեցի:
- Թռչուններու վրայ չկրակես, մեղք են, հիմա իրենց ձագուկները մեծցնելու ատեն է,- թելադրեց մայրս:
- Թեեւ վստահեցուցի, որ այդպէս բան չեմ ըներ, նորեն ալ միտքս ծուռ էր: Բարձրացայ լեռ, մտայ անտառին մէջ ու նստայ ծառի մը տակ: Յանկարծ թռչուն մը եկաւ ու թառեցաւ դիմացի թուփին վրայ: Յիշեցի մօրս խօսքը, բայց միտքս փոխեցի, նշան առի ու կրակեցի: Թռչունը գետին ինկաւ: Մօտեցայ անոր: Նոյն միջոցին թուփին վրայէն ճուտիկներու ծըլծըլոց լսեցի: Տեսայ ճուտիկներով լեցուն բոյնը...

Թռչունը ծանրօրէն վիրաւոր էր: Կտուցին ծայրը որդ մը պահած էր տակաւին ու կը հեւար: Յասկցայ որ ճուտիկներուն մայրն է: Զենքը մէկ կողմ նետեցի բուժելու զայն, բայց արդէն ուշ էր: Անոր տաքուկ մարմինը հետզիետ պաղեցաւ ափերուս մէջ: Ճատ յուզուած էի ու արցունքներս չեի կրնար զապէլ: Զագուկները կարծես բանէ մը լուր շունեին ու լուռ էին: Յիմա ինչպէ՞ս պիտի ապրէին:

Բոյնը զգուշութեամբ ծառէն քակեցի ու տուն տարի, որ մայրս խնամէ ճուտիկները:

Մայրս շատ բարկացաւ:

- Քեզի չըսի՞ որ մեղք է. շո՛ւտ վերադարձուց տեղը, հիմա մայրերնին զիրենք կը փնտռէ,- ըսաւ:

Լուռ կու լայի: Մայրս կրահեց պատահածը ու ինք եւս յուզուեցաւ:

Չշացեր էի: Ամբողջ գիշերը քունս չեկաւ: Խեղճ թռչունին ու անոր ձագերուն մասին կը մտածէի: Բոյնը տեղաւորեր էինք մեր պարտեզին ծառին: Ճուտիկները լուռ էին:

ԳԻՏԵ՞Ք ՈՒՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԱՇԽԱՐԴԻ ԱՄԵՆԵՍ ԽՈՐՈՌԻԿ ՎԱՅՐԸ

Մեր մոլորակին վրայ ամենեն խորունկ վայրը Մարիանայի փոսն է, որուն խորութիւնը 11.033 քմ. Է: Այս փոսը կը գտնուի Խաղաղական ովկիանոսին մեջ, Մարիանա կղզիներուն մօտ, ճափոնի հարաւ-արեւելքը:

Այս փոսին խորութեան պատճառը Երկրագունդին կեղեւը կազմող կոյտերն են: Երկրագունդին կեղեւը կազմուած է շարժող կոյտերէ, որոնք կը ծփան ծածկոյթին հալած մակմային վրայ:

Երբ մակման կեղեւի ճեղքերէն դուրս կը ժայթքէ ան իրարմէ կը հեռացնէ կեղեւին կտորները, իսկ ուրիշ շրջաններու մեջ ան կեղեւի կտորներ դեպի իրարու կը քչէ: Միևն այլ շրջաններու մեջ ովկիանոսին կեղեւը կը իրէ ցամաքին տակի կեղեւը՝ Մարիանայի նման խորունկ փոսեր յառաջացնելով:

Ո՞վ կրնայ ապրիլ այդ խորութեան

Մարդիկ չեն կրնար սուզուիլ եւ հասնիլ Մարիանա փոսին խորերը, որովհետեւ անոնք կը ճգմուին ահաւոր ճնշումին պատճառով:

Սակայն ձուկի հարիւրաւոր տեսակներ կ'ապրին այդ խորութեան մեջ: Հոնկէ բերուած ցեխի կոյտ մը ուսումնասիրուած է գիտնականներու կողմէ եւ բացայատ դարձած է, որ այդ փոքր ծաւալին մեջ մօտաւորապէս 200 տարբեր մասք մարմիններ գոյութիւն ունին:

Սակայն ո՛չ միայն բազմաթիւ անասուններ կ'ապրին այդ խորունկ ջուրերուն մեջ, այլ անոնցմէ շատեր կ'ապրին աւելի քան 100 տարիններ:

ԱՍԱՌ

Արինա Պօշկեգենեան

Տարուան եղանակներէն ամենեն հաճելի եղանակը ամառն է: Ամրան, դպրոցական հոգերը աւարտած կ'ըլլան եւ հաճոյքներն ու պտոյտները կը սկսին:

Այս ամառ անմոռանալի դարձաւ ինծի համար: Ամրան առաջին ամիսը ընկերներուս եւ ընկերուիիններուս հետ անցուցի, ամեն օր բան մը կը ծրագրէինք եւ կը կատարէինք, երկրորդ ամիսը հրաշալի էր, որովհետեւ առաջին անգամ ըլլալով հայրենիքս այցելեցի: Հոն շատ հաճելի օրեր անցուցի, հանդիպեցայ մանկութեան ընկերներուս, որոնք Հայաստան հաստատուած էին: Ամեն օր արթննալով Արարատի գեղեցկութիւնը կը դիտէի: Այցելեցի Հայաստանի տեսարժան վայրերը ինչպէս՝ Ծիծեռնակաբերդ, Խոր Վիրապ եւ Եջմիածին: Սակայն, երբ ժամանակը հասաւ Հալեպ վերադառնալու շատ տիրեցայ:

Իսկ երրորդ ամիսը ամեն տարուան պէս ՀՄԸՄ-ն ու ՍՊՄ-ը իր տարեկան բանակումը ունեցան բայց դժբախտաբար որ երկու բանակումները նոյն թուականին տեղի ունեցան: Ես մասնակցեցայ Պատանեկան Միութեան բանակումին որ պիտի ըլլար Սետևայա Դամասկոս: Բանկումը շատ ճոխ անցաւ, ինոն նոր գիտելիքներ սորվեցայ, նոր անձերու ծանօթացայ, յարաբերութիւններ մշակեցի: Բոլորս ալ անհամբեր կը սպասէինք որ գիշեր ըլլար եւ քնանայինք, որովհետեւ օրուան ընթացքին չափազանց կը յոգնէինք: Անշուշտ, որ մեր ծնողքներուն շատ կարօտցած էինք եւ 7 օրուան ճոխ բանակումը աւարտեցաւ: Այսպիսով իմ հաճելի, ճոխ ու անմոռանալի արձակուրդը վերջ գտաւ:

